

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 2½ auks.

i Ameriką ir i kitas svetimas žemes 4 auks.

i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkans

rašto arba už jos vietą per pusę [puslapio 60 feningių.

Lietuviai, skaitykite ir platinkite „Ukininką“!

Maskolių valdžia ir lietuviai.

Vis daugiau platinasi tarp mus apšvietimas, atsiranda susipratimas, kyla lietuvių dvasia. Bet drauge su tuom eina didyn persekiojimas lietuvių, didinasi lietuvių aukos. . . Iš naujausių žinių mes gauname patirti, kad vėl suimti yra keli lietuviai „už lipinimą atsiūkumų.“

Šaltysiams yra aštriai valdžios išakty gaudyti tokius lipintojus ir naikinti prilipintus atsiūkumus. Lipinimas atsiūkumų padarė valdžiai nauji rupeštai.

Teip bepersekiudama lietuviškus raštus, valdžia tuom tarpu varo toliaus savo prakeiktą darbą per mokyklas, savo laikraščius, činovninkus, popus ir kitus maskolinojus mus krašto. Nesenei prasidėjo da naujas valdžios įrankis: valdžia nor įtaisyti savo knygynus mus valsčiuose. Kamisorius, atvažiavęs i Paežerių valsčių, bandė prikalbinti žmones įtaisyti maskolišką knygyną, nės lenkiškos knygos mums netinkančios, o lietuviškos esančios uždraustos. Tokius knygynus valdžia bandys, žinoma, įteikti ir kitiems valsčiams. Matyt, kad valdžia daug pasitiki ant mus tamsybės ir nesusipratimo, jeigu ji išdrysta siulyti mums pirktis maskoliškas knygas. Ji mato, kad jai pasisekė įtaisyti už žmonių pinigų kacapiškas mokyklas, kurios platina tarp žmonių maskolystę, paniekinimą lietuvių ir katalikystės ir dėlto tikisi, kad gal jai da ir dabar pasisekti prisivilioti lietuvių i savo kilpas.

Bet ne tik tokiu budu nori apgauti lietuvių valdžia. Įvedus „monopolį“ ji užmanė da t. v. „blaivystės kuratorijas“ arba draugystes, kurioms pavedė įtaisyti žmonėms arbatnyčias ir skaitytinyčias. Pirmsėdžiais arba vadovais tų draugysčių yra pavietų viršininkai (ispravininkai). Mat viršininkai su savo tarnais, arba tiesiog sakant, policija, nori išmokinti mus blaivystės, nori mus apšviesti per tam tikrus skaitymus ir pamokinius. Ko vertos yra tos

arbatnyčios, jau nesykį rašė „Tėvynės Sargas“. Arbatnyčios tai yra kaip-gi maskolystės lizdai, kur ponais skaitosi policijos tarnai, kur susirenka visoki ištivirkėliai, maskolių sėbrai, lietuvių priešai. Skaitytinyčios, kurias jau pradeda įvesti Kauno gub., yra įtaisytos ne blaivystei ir apšvietimui praplatyt, bet tamsybės sėklai sėti, žmonėms suvadžioti ir prisivilioti. Suvalkų gub. da nėra nė arbatnyčių, nė skaitytinyčių, bet jos bus įvestos teip kaip Maskolijoje. Valdžia butinai nori sueiti i artymesnę pažintį su žmonėmis ir nori buti jų vadovais. Mes tikimės taip-gi, kad Lietuvoje bus įvesti skaitymai lietuviškoje kalboje teip, kaip tai buvo prieš kolerą. Bet tai bus padaryta dėlto, kad juos atitraukti nuo skaitymo užrubežinių raštų, kurie aprašo žmonių vargus, žmonių tiesas ir valdžios žabangas. Perskaite valdžios dokumentus*), kuriuos mums suteikė duosni ranka Lietuvos mylėtojų, mes matome, koki yra valdžios siekiai, koki yra jos rupeščiai. Iš dokumentų mes galėjome aiškiai suprasti vilką, kuris apsidengęs avies kailiu bastėsė ikšiol mūsų tarpe gėrė mūsų kraują ir ne tik nebuvo gerai žmonių pažintas, bet da buvo kitų laikomas už geradėją. Dabar kas tik skaito lietuviškus laikraščius aiškiai mato, kad tai, kas valdžiai naudinga — mums nenaudinga, o kas mums naudinga — valdžiai nenaudinga. Geru mes nieko ne išprašysime nuo valdžios, nės valdžia žino, kad žmonių susipratimas ir apšvietimas griauja tuos pamatus, ant kurių laikosi valdžios (činovninkų) viešpatavimas.

Valdžia žino, kad visas svietas papeikia toki būdą valdymo, koks yra Maskolijoje ir Turkijoje. Visose Europos viešpatystėse yra seimai, kur yra apsvartomi žmonių reikalai, visur gyventojai prigul prie valdymo šalies, tik vienoj Maskolijoj ir Turkijoj žmonės yra suvis atstumti

*) Žr. „Maskolių valdžia ir žmonės“ ir „Varpa“ šių metų.

nuo valdymo, jų polytiškos tiesos yra paniekintos ir po kojų mindžiojamos. Jeigu da Maskolijoje užsiliko senoviškas budas valdymo, tai prigul vien nuo tamsybės ir nesusipratimo gyventojų.

Bet paskutiniame laike pradeda susiprasti ir Maskolijos gyventojai ir kas syk daugiau priešinasi valdžiai. Da daugiau ne kaip Maskolijoje supranta savo padėjamą lenkai, latviai lietuviai. Paskutiniame laike prie valdžios priešininkų prisidėjo finai, kuriems valdžia nesenei atėmė konstituciją, užsilikusią nuo senovės.

Tai-gi nedyvai, kad maskolių valdžia persekioja tikrą apšvietimą, o stengiasi praplatinti tarpe žmonių savo supelijusį apšvietimą, kuris išeina ant naudos vieniems tik činovninkams. Tą savo mokslą ji stengiasi dabar praplatinti visokiu būdu. Kad sulaikyti žmones savo rankose valdžia neužilgo duos ir mums spaudą, bet tik dėlto, kad atitolinti žmonės nuo skaitymo užrubežinių raštų, kurie daro valdžiai didelį nerimastį ir baime. Ji varys ir toliaus pradėtą darbą ir stengsis valdyti žmones teip, kaip ikišiol valdė.

Dėlto, vyrai, neduokime valdžiai vadžioti savę už nosies. Ne pasitikėkime ant valdžios žodžių ir prižadėjimų. Nenusigąskime valdžios bauginimų ir persekiojimų, nės turime mes savo rankose tokį ginklą, su kuriuo lengva yra pataikyti valdžiai į pačią širdį. Tuo ginklu yra mus apšvietimas, o ypatingai raštai politiškai, kurie parodo valdymo būdą Maskolijoje. Platinimas tų raštų tai yra kova mus su valdžia. Nors da mes silpni esame, bet vis-gi pasisiekė mums jau teip įbaugyt valdžią, kad ta net prašė pagalbos Prūsų valdžios. O kas-gi bus, kada lietuviai da labiau apsišvies ir susipras? Kas-gi bus kada lietuviai sueis į vienybę, kada ne bus mus tarpe Lietuvos judošių, kada atsiras daug politiškų nors slaptų draugysčių?!... Tuomet neišgelbės valdžios nė — šaltysiai! S. Z.

+ Gegutė.

Kaip tik saulėlė aukštyn pakyla
Ir šalti vėjai, audros nutyla,
Žiema, kaip žydo bitės išnyksta, —
Štai ir gegutė pas mus atvyksta;
Tupia ant kuolo, ant stogo, kraigo
Ant sauso medžio, apynių smaigo;
Ji visus lanko, juokias, kukoja,
Skaudžias nelaimes, vargus rokuoja.
Oi, gegutėle tu mus paukšte!
Kukuok tu soduos, tupk į liepelę,
Į beržą, elksnį, ar į gluoksnį,
Bile į žalią tiktai medelį. *)

*) Yra padavimas, kad gegutė ant žalios šakos kukuodama laimę lemianti, o ant sausos — nelaimę.

Tada tu lemsi mums tiktai laimę,
Ant visų metų atimsi baime:
Seneliams amžį lemkie ilgiausią,
Jauniems mergelę ko nuogražiausią,
Garnys martelėms te neš sunelį,
Jaunoms mergelėms atpiršk bernelį;
Pranašams mūsų — dvasios stiprybę,
Valsčiaus žmonelėms — tvirtą vienybę:
Eilėn sustoję te drąsiai taria:
„Už knygas, kalbą eisim į karę!
Dainas dainuosim, knygas skaitysim!
Judošius karsim, gudus lauk vysim!“

Gegužės 1. dieną 1899 m.

Spraulys.

+ Persekiojimas finų ir mūsų kova prieš valdžią.

Senei jau žinoma, kad caras ir maskolių valdžia tai baisus priešinai laisvės. „Ukininko“ skaitytojai jau žino apie slaptus dokumentus maskolių valdžios, parodančius, kad carui ir valdžiai rupi vien tik traukti sau naudą iš žmonių, o visai nerupi žmonių labas; nagaika, tamsybė ir pravoslavija — tai geriausi jų bičiuliai, su kuriais jie keliauja visur, kur tik pasirodo kokia laisvės kibirkštis. Kaip tikri tamsybės apaštalai, jie persekioja šviesą, laisvę po visą Maskoliją, bet labiausiai jie yra įsiutę ant pakraščių, kur gyvena svetimtaučiai: lenkai, lietuviai ir kiti. Prispaudę lietuvius, lenkus, ir k., jie atsigrežė prie finų.

Jau 100 metų, kaip finų žemė, arba Finliandija, prie Maskolijos tapo prijungta; bet jai maskoliai paliko laisvą surėdimą, arba konstituciją. Rėdas viso krašto buvo rankose pačių finų: jie turėjo savo senatą ir seimą, i kuriuos patys gyventojai skyrė savo deputatus, arba pasiuntinius. Seimas išleisdavo Finliandijai įstatimus, sutinkančius su konstitucija. Finai turėjo savo sudus, augštesnes ir žemesnes moksloines, i kurias maskolių viršininkai visai negalėjo kišti savo nosies; turėjo savo pinigų, žigunes markės ir net savo kariumenę, kuri neprigulėjo nuo maskolių valdžios. Visi maskolių carai (jie kartu rokuojasi ir didžiais Finliandijos kunigaikščiais) priimdami valdžią užtvirtindavo finų konstituciją ir prisiekdavo pildyti ją.

Finai gyveno ramiai, darbščiai, daug rupinosi apie tautos apšvietimą ir greit paliko viena iš prakilniausių ir šviesiausių tautų Europos. Caras ir maskolių tamsunai negalėjo ilgai kęsti, kad po sparnais maskolių valdžios gyventų tokia laisva ir šviesi tauta, kaip finai. Laisvas finų gyvenimas tęsėsi tiktai lig 3 vasario šių metų. 3 vasario caras išleido manifestą, kurs kaip perkunija trenkė į finus. „Besirupindamas begalo apie labą visų be skirias savo valdomųjų“, (teip skamba žodžiai to

manifesto) caras vienu plukšnos pabraukimu atėmė laisvę. Laisvi tauta paliko vergais cariškos valdžios.

Iki šiol finų seimas galėjo išduoti visokias tiesas Finliandijai, tiktai svarbiausios tiesos reikalavo užtvirtinimo caro. Dabartinis caro „ukazas“ pagal konstituciją tiktai tuomet būtų teisingas, jeigu jį apsvarstytų ir užtvirtintų seimas ir senatas; — tuom tarpu tas „ukazas“ tapo išleistas be seimo žinios. Tokiu būdu buvo išnaikinta Finliandijos konstitucija, užtvirtinta visų carų, pradedant nuo Aleksandro I (1809 m.) Pagal manifestą 3 vasario caras turi tiesą užtvirtinimo visų Finliandijos įstatymų ir gali sulaukyti išleidimą svarbiausių įstatymų, nežinrėdamas, ar su tuom sutiks finai, ar ne.

Pirmiausia maskolių valdžia pasirupino apie finų kariumenę: ji prigulės dabar vien nuo maskolių valdžios, nuo kurios pirmiau neprigulėjo. Valdžia galės, kur patiks, varyti finų kariumenę — į visokias Maskolijos vietas ir į visokias kares; pirmiau-gi finų kariumenė buvo paskirta vien apgynimui Finliandijos nuo priešų. Tarnauti kariumenėj finai turės ilgiau teip, kaip visoj Maskolijoj. Aficerius skirs pagal savo norą pats caras. Skaitlius šaukiųjų į kareivius bus padidintas. nės valdžia nor imti finus ir į maskoliškus vaikus.

Kada caro manifestas buvo apgarsintas, finų senatas susirinko ir nusprendė nusiųsti Deputatus (pasiuntinius) į Petrapylį prašyti caro atmainymo manifesto ir ukazo, kaipo neteisingu ir nesutinkančiu su konstitucija. 9 vasario susirinko seimas ir teip-gi nutarė nusiųsti pas carą deputatus su tokiu pat prašymu. — Visi finai buvo labai sujudinti manifestu. Ant ulyčių vaikščiojo juodai apsirėdę, nustojo visai linksminęsi. Valdžia tuoj atkreipė akis ant laikraščių ir spaudos: buvo uždėta smarki priežiūra (cenzura) ant jų. Tie laikraščiai, kurie dabar norėjo aiškinti finų padėjimą prieš maskolius, buvo uždrausti buk už tai, kad kursto žmones prieš carą ir valdžią.

Vienybė tarp finų atsirado didelė: visi užmiršo savotarpinius ginčus. Surašė prašymą (peticiją) carui ir pradėjo rinkti parašus. Nuo 8 vasario iki 1 kovo surinko daugiau, 500 tukstančių parašų, t. y. pasirašė beveik visi suaugę finai! Su šitais parašais nuvažiavo į Petrapylį deputacija, susidedanti iš 400 ukininkų ir 150 inteligencijos. (Deputatai daugiausia buvo žili jau seniai.) Peticiją su parašais vežė skyrium su vežimu (teip daug mat popieros buvę!) Bet juos neprileido prie ministerio, paskirto Finliandijos reikalams ir nepavelijo niekur susirinkti. Teip nieko nepasiekusi deputacija turėjo grįžti atgal namon.

Gale vasario buvo apgarsintas augščiausias paliepimas, pagal kurį „Finliandijos mokyklos

išsiliuosoja nuo priežiūros (apiekos) finų valdžios;“ apie jas dabar rūpisis general-gubernatorius ir maskolių ministeris (žinoma, patlīs tamsybę ir pravoslavią ten, kur finai pirmiau platino šviesą). Tuoj į ministeris vidaus dalykų liepė vartoti ant žigunės Finliandijoj maskoliškas markes vieton finiškų.

Tokiu tai būdu tas pats caras (Mikolėjus II), kurs 6 dienų lapkričio 1894 metų galėjo prisiekti šventai užlaikyti Finliandijos konstituciją, jau 3 vasario 1899 metų galėjo visai sunaikinti tą pačią konstituciją. Tarp lietuvių atsiranda neišmaneliai, kurie kalba, juog reikia ramiai sėdėti, valdžios neužkabinti, tada ji pasirupisianti apie mus: duosenti mums spaudą, pripažįsenti mūsų kalbą, leisenti laisvai išpažinti mūsų tikėjimą ir tt. O finai ar negyveno ramiai, ar užkabindavo kuomot valdžią ir carą? Ir kas iš to išejo? Teip-pat jie rupinos ir rūpisis apie mus, lietuvius. Niekio gero jie nedavė mums ir nieko neduos. Valdžia tiktai dėlto leido dabar lietuviams bažnyčias taisyti, tiktai dėlto paliovė mokintinius į cerkves varinėjus, nės bijo, kad neatsikartotų kartais tokie pasipriešinimai, kaip buvo Kražiuose ir gimnazijose Mintaujoj, Šauliuose ir Palangoj.

Spaudą sugražįs mums maskolių valdžia tiktai tuomet, kada mes prispirsime ją prie to; o apšvietimas mus ir tautystė jai visai ne rupi. Jeigu jai tai rūpėtų, tai senei jau būtų grąžinus spaudą. O prispirsime juos prie to, skaitydami ir kuo daugiau platindami uždraustus lietuviškus raštus, platindami atsišaukimus ir siųsdami daug prašymų valdžiai. Jau dabar valdžia mato, kad lietuviškas judėjimas tai ne žaistas; jį apsvartinę dabar tarp savęs ministeriai. Bet valdžia dar turi viltį suturėti mūsų judėjimą su pagelba žandarų, kas laimės šitoj kovoje, tur but, greit gausime regėti!

Bet ir spaudą nuo valdžios išgavę, mes nenustosime kovoti su ja. Mes turime reikalauti nuo valdžios, kad visur Lietuvoj būtų pripažinta lietuviška kalba: po Lietuvos mokyklas mūsų vaikus tur mokinti lietuviškai, o ne maskoliškai; po sudus ir visas randavos vietas tur būti vartojama mūsų kalba. Visos tos vietos, ant kurių sėdi dabar vien tik visokie maskolpalaikiai, tur būti prieinamos ir lietuviams. Ir kovodami su valdžia už laisvę, lietuviai nepasiliks vieni. Už laisvę kovoja dabar beveik visos tautos, pakliuvusios po maskolių jungu. Prie jų, kaip matėte, dabar prisidėjo tvirta ir apšviesta finų tauta. Neužmirškime, kad ir pačios Maskolijos žmonės yra valdžios spaudžiami ir plešiami, ir tarp pačių maskolių vis daugiau atsiranda žmonių, kurie nori valdžios jungą numesti. Gal buti kiti ir nepadės mums kovoti su valdžia už mūsų lietuviškus reikalus, bet valdžios priešams pasidauginus mums lengviau

bus išgauti nuo valdžios tai, ko mes norime.

Mes turėsime laimėti, nės kovojame už teisybę ir savo laimę.

Kad greičiau sulaukti laisvės, stengkimės patys apsišviesti ir apšviesti kitus, kurie mažiau už mus tesupranta. Skaitykim lietuviškus raštus ir dalikime juos tiems, kurie patys negal jų gauti. Mokinkime vaikus skaityt ir rašyt lietuviškai. Reikalaukime, kad visur, kur tik lietuviai gyvena, būtų vartojama lietuviška kalba. Visur, kur tik supranta, kalbėkime lietuviškai!

Liaudės draugas.

Muravjovas — korikas.

8 lapkričio 1898 metų maskolių vyriausybė pastatė Vilniuje paminklą Muravjovui. Ta diena buvo švenčiama iškilmingai. Susižavėjo iš visų pusių maskoliai, popai ir Vilniaus vyskupas Zveravyčius, tikras maskolių bendras. O Lietuviška darbininkų partija (L. S. D.) pasirūpino išlįpinti atsišaukimus apie Muravjovo darbus, kur nurodytos jo šunybės. Kas-gi per žmogus tasai Muravjovas, kuriam stato paminklą? Gal tai koksai garsus žmogus, gal koks geradėjas žmonijos?

Ant šito pasistengsiu atsakyti mano straipsnyje.

Mykolas Muravjovas gimė 1796 metuose. Augęs mokslus ėjo Maskvos universitete. Jaunystėje jis pats dalyvavo užgintose draugystėse. Jis pats prisidėjęs buvo prie maištų prieš carą, kurie buvo pakelti 14 gruodžio 1825 metų. Maištai tapo numalšinti: 5 žmonės pakarta, daugybė į Sibiriją išgrusta, prie karų prirakinta. Kiti buvo kalinyje laikyti. Prie šių prigulėjo ir Muravjovas. Jį palaikė kalinyje 5 mėnesius, o paskui ir paleido, nės jis išdavė daugybę savo draugų. Nuo to laiko jis pradėjo ištikimai carui tarnauti. Caras užmiršo, kad jis prieš jį sukilęs buvo ir atminė tik vieną jo nuopelną — draugų išdavimą. Už tai jį gausiai apdovanojo ir apdovanodavo. Iš pradžių jis buvo gubernatoriaus pagalbininku Vitebske, paskui gubernatorium Mogiliove, Grodne, Minske, Kurske. Tame mieste jis pragarsojo lupimu mokesčių nuo valščionių. Už tai, kad jis mokėjo gerai spausti žmones, lieti jų ašaras, caras kaskarts labiau jį apdovanodavo. Tokiu būdu lipdamas augščiau pasiekė ir ministerio laipsnį. Čionai jis teipo-gi parodė, kaip jis myli žmones: lupo, kaip įmanydamas, nuo jų mokesčius.

Atėjo 1861 metai. Tuosę metuose, kaip yra žinoma, žmonės buvo išliuosuoti nuo baudžiavos. Muravjovas priešinos baudžiavos išnaikinimui. Prikalbinėjo bajorus, kad žmonių neatleistų. Vienog jam tai ne pasisekė: baudžiava vis-gi išnaikinta tapo.

Tuose pačiuose metuose buvo sukilę studentai Maskvos universiteto. Sumišimams suslėgti Muravjovas patarė policijai aštriai su jais apseiti. Buvo kraujo praliejimas. Apšviestunai teip buvo suerzinti tuomi ir užpykę ant Muravjovo, kad caras turėjo jį prašalinti.

Muravjovas nedejavo. Jis persikėlė gyventi į savo dvarą, ir tenai atrado ant ko viešpatuoti: slėgė savo darbininkus ir spaudė kaimynus valščionis.

Bet carui vėl prireikėjo Muravjovo. 1863 metuose prasidėjo Lenkijoj ir Lietuvoj maištai. Prasidėjo kova už geresnį buvį, ateitį, už laisvę. Caras Aleksandra II pakvietė Muravjovą ir užtvirtino Lietuvos generalgubernatorium, Tuomet ką jis norėjo, tą ir darė: žmones karstė, šaudė, visai kankino, sunkindavo mokesčiais ir tt. Maištas buvo suslėgtas. Arti jo sodžius jis sudegino, žmones nužudė ir tas vietas užvarė. Iš viso nužudyta 177 žmonės*), į Sibiriją išsiųsta su viršum 5000 žmonių. Apart tų, pagal jo vieno paliepimą, be jokio sūdo, išgabenta svetur — 270; buvo toki, kurių kaltybės ir Muravjovo sudai ne darodė: jų skaitlius daėjo iki 1250; ant galo apsudyta ir išgabenta arti 2000.

Savo žeme, turtus, dvarus visi išsiųstieji prispirti buvo atiduoti maskoliams ar uždyką, ar už mažus pinigus.

Maištams suslėgti reikėjo šiek-tiek pinigų. Taigi tuos visus užmokėjo patys žmonės ir dvarponiai. Pirmuose metuose buvo surinkta 2 600 000 rublių. Nuo kunigų ėmė pinigų kunigams iš to krašto išsiųsti (iki 68000 r.)

Užlaikymui sargybos kasmet budavo surinkta 800 000 r. Visi tie pinigai kasžin kur žudavo (vis tai į Muravjovo tarnų ir jo paties kišenius eidavo ir ten sunykdavo.)

Su žmonių ašaroms gaisrais ir krauju užlįjo jis maišto gaisrą.

Maištams pasibaigus jis pradėjo rupintis tą kraštą paversti į Maskoliją. Jis pradėjo statyti cerkves, naikinti ar atiminėti bažnyčias, koplyčias, klioštorius, statyti stačiatikiškas pradines mokyklas.

Mokint vaikams pakviesti iš pat Maskolijos popų vaikai, ar nedamokinti djakonai ir popai. Kad jie nesibijotų keliauti į tą kraštą, mokėjo jiems dideles algas, palengvino pirkimą žemės ar stačiai apdovanodavo.

Mokslas turėjo būti išguldomas maskoliškoje kalboje. Į mokintojus rinko tikrus maskolistės apaštalus.

Kad paversti lietuvius į maskolius, uždrausta lietuviškas knygas lietuviškai-lotyniškais raidėmis spaudinti. Ir nuo to laiko mes kenčiame

*) Reikia atminti, kad tuos skaitlius jie pats paduoda. Iš tikrųjų buvo užmušta kelis sykius daugiau.

parsekiojimą ir prispaudimą už lietuviškus raštus.

Bet ne gana buvo to. Reikėjo priveisti čionai maskolių. Nuo to laiko pradėjo veistis pas mus maskoliai: urėdininkai, mokintojai, popai ir ant galo prasti burliokai ir dvarponiai.

Popams buvo dovanota po 150—300 desiatinų žemės, kad jie vargo nematytų. Dvarponiai atsirado per tai, kad žemę prispirtinai atimdavo ar už niekus atpirkdavo nuo katalikų, ar tai bajorų, ar tai valsčionių. Daugelis yra sodžių, kurių gyventojai visi buvo išgabenti į Maskoliją, o ant jų vietos apsigyveno kacapai-maskoliai. Čionai ypatingas yra vienas dalykas. Daugiausiai keliavo pas mus t. v. „starovieriai“ (sentikiai), kuriuos vyriausybė persekiojo ir persekioja dabar už atskalonystę.

Mažumą plačiau pakalbėsiu aš apie tai, kaip rupinasi Muravjovas apie valsčionis. Tuli mūsų lietuviai sako, kad kam-kam, bet valsčionims Muravjovas buvo geras. Pažiūrėkime, koks jo buvo gerumas, koki jo darbai ir rūpesčiai apie lietuvių valsčionių buvį.

Jau prieš Muravjovo atkeliavimą į Lietuvą (I. III. 63) caro buvo nutarta, koks turi būti išliuosavimas valsčionių. 9 balandžio maž kuo ne už mėnesio prieš jo atvykimą buvo įsteigta komisija tam darbui atlikti. Jau nuo kovo mėnesio sedėjo Vilniuje tam tikri du urėdininkai. Tai-gi matome, kad tas žemės išdalinimas tai ne Muravjovo darbas.

Jis negalėjo gero daryti valsčionims, nės, kaip augsčiau nurodžiau, buvo jis tikras ponas, kurs paniekina valsčionį, nelaiko jo nė už žmogų. Yra žinomi jo darbai esant jam gubernatorium ir ministriu dar prieš baudžiąvų išnaikinimą. Kad jisai buvo poniškos veislės ir tokiu pasiliko, parodo šitoks atsitikimas. Kada susivažiavo į Vilnių sandaros tarpininkai pakalbėti apie padalinimą žemės tarp ponų ir žmonių, jis jiems pasakė, kad *ponų nenuskriaustų bedalindami*. Ir ką-gi tas rodo? Apie ką jis labiau rupinasi, ar apie bajorus ar apie žmones? Aišku, kad Muravjovas nenusikratė nuo savo bajoriškai — poniškų palinkimų, ir kad po senovei neapkentė muzikui.

Tarpininkai paklausė jo. Daugelyje vietų muzikai buvo nuskriausti: prieš baudžiąvą daugiau žemės turėjo, negu po baudžiąvos.

Dar ne pro šalį priminti vieną dalyką. Kiekvienas valsčionis turėjo užmokėti už tą žemę, kurią gavo nuo ponų. Pažiūrėkime, ar teisingai, ar ne? Tą žemę jau nuo senų senovės apdirbdavo muzikai, kiekvienas žemės kąsnelis jų prakaitu, krauju ir vargais aplietas. Jie maitino ponus ir už tai gaudavo nuo jų bizunus, botagus ir nužeminimus. Kas kam

turėjo mokėti, ar ponas muzikui, ar muzikas ponui?

O caras padarė kitaip. Už savo žemę turėjo mokėti pinigų, turėjo nusipirkti savo žemę.

1 gegužio 1865 metų Muravjovas buvo atstatytas. Nepasakysiu, kad carui jis būtų nepatikęs. Anaipol! Jis buvo jam kuogeriausias. Bet užrubežyje kituose kraštuose Gudijos apšviestunai pradėjo murmėti ant tokio biaueraus pasielgimo Koriko, todėl ir caras jį atstatė. Bet už jo gerus darbus pakėlė jį į grovus.

Dabar-gi valdžia pastatė Muravjovui-korikui paminklą. Ką-gi reiškia šitas dalykas? Tas aiškiai mums parodo, kad valdžia nei kiek nepersimainė, ji pagiria tokius žmones, reikalingi korikai.

Ant pokylio, atlikto vardan Muravjovo, buvo sukviešti bajorai ir du mūsų vyskupu. Pribuvo išgerti už Muravjovo darbų gyvavimą ir tie, kurie nuo Muravjovo pats nukentėjo.

Buvo ten gr. Platėris, kurio senelį Muravjovas liepęs pakarti. Buvo ten vyskupas Žveravyčius, nežiūrėdamas ant to, kad Muravjovas pirmas pradėjo spausti kunigus ir išnaukino bažnyčios laisvę. Ko-gi galima tikėtis iš katalikystės, kuri turi tokius vadovus?!

Maskoliai patys parodė, kad jie nepersimainė: kokiais buvo pirmiausia, tokiais likosi ir dabar. Jie mus parsekiojo ir parsekios. Visi prispaudimai prasidėjo nuo Muravjovo, ir dabar šitas žmogžudis yra geriausias ir pakeltas į mūsų geradėjus ir globėjus. *Žmogus.*

Rusina Galicijoje.

Padėjimas rusinų Galicijoje panieši į padėjimų lietuvių. Jų yra apie 3 milijonai, daugiausiai kaimo gyventojų, kurie dar nesenei virto į lenkus; miestai jų teipjau yra sulenkėję, kaip ir mus; ant galo vargas rusinų ukininkų ir jų nuolatinė kova priešais valdžios ir lenkų užmačias parodo mums tokią jau, arba bent panasų judėjimą, koks yra Lietuvoje. Vienintelis skirtumas yra tas, kad rusinai naudojasi iš daug platesnių tiesų tautiškų ir politiškų, kurias įgijo jie keliu ilgus ir atkaklios kovos.

Intelligentai prima arba virto į lenkus arba į maskolius, dabar pradėjo rūpintis apie apšvietimą savo tautos ir pakėlimą jos iš vargų. Jie užsigeidė pristiegti žmones prie valdymo šalies reikalų, itaisyti par savę patvaldystę, įkurti savo mokyklas savo tvarką ir tt. Tai patiko rusinų tautai ir ji pradėjo atkakliai ir kovoti ir stengtis susilyginti su lenkais ir kitomis tautomis. Intelligentai ir visi žmonės susivienijo į vieną armiją kareivių — radikalų partiją. Vadovaujant tai partijai rusinai daug laimėjo. Jie turi dabar savo mokyklas, gim-

nazijas ir universitetą (Lvovę) išleidžia daug laikraščių ir knygų, tur placią pavaldystę ir didelę ietekmę ant išdavimo įstatymų.

Paskutiniame laike tarpe radikalų pradeda atsirasti socialdemokratai. Ant susivažiavimo radikalų partijos 1897 m. dagi buvo norėta permainyti tą partiją į socialdemokratų partiją, bet daugumu balsų buvo atmetas tas projektas. Galima tikėtis, kad neužilgo iš radikalų partijos išsiskirs nauja socialdemokratų partija, kuri apleidus kitus tautos reikalus ypatingai pradės rūpintis apie reikalus rusinų darbininkų.

Atgyjimas lietuvių.

Jau nuo senos gadynės lietuviams priėmus lenkišką kalbą, Lietuva, teip tariant, po truputį tirpo ir mažinosi, bet nuo laiko atgyjimo lietuviškos dvasios tas tirpimas Lietuvos iš šonų susimąžino ir jau dabar kiekvienas lietuvis nesigėdi prisipažinti, kad jis esąs lietuviu. (? Red.) Tą pažinimą, prasti žmonės įgauna iš lietuviškų laikraščių ir knygų, kurios dabar jau gana apščiai visoj Lietuvoj* pasklido; mūsų šalyje*) kuomet didesnė pusė ukininkų išsirašo ar vieną, ar kitą lietuvišką laikraštį; laikraščiuose ir knygose žmonės atranda sau naudingus pamokinius apie ukę ir kitus dalykus; ten atranda aprašymus žabangų, užstatytų ant žmonių maskolių valdžios; iš jų darsižino apie maskolių dvasią ir tendencijas; iš jų, ant galo, semia žinias apie visus piktus apsiėjimus savo vientaučių judošių išdavikų. Nuo 1883 metų, kada pradėjo Tilžėj* išeiti „Aušra“, tarsi, viskas ant žemės atsimainė. Prastieji žmonelės, kurie pirmiau nemokėjo lietuviškai skaityti ir rašyti, pradėjo mokintis; šventomis dienomis parėję iš bažnyčios, arba šiaip vakarais, renkasi į kuopeles, kur vienas skaito garsiai kokią naudingą knygėlę, o kiti klausio; vienas kito prašo, kad pamokintų lietuviškai skaityti ir rašyti. Kaip žmogus tokius dalykus pamatai, tai net ramu ant širdies pasidaro.

Iš to matyt dvasios atgyjimas tarp praščiokelių lietuvių. Bet su apšviestiesniais tai visai kas kita. Įmkimi pirmiau kunigiją. Tarp kunigų yra visokių: karštų tėvynainių ir surembėjusių tinginių. Prie tinginių priklauso didesnė pusė prabaščių, kurie, besirūpindami apie savo „dokadus“, pelnus, visai užmiršta apie tai, kas jiems turi būti arčiau širdies, t. y. meilė Dievo, meilė artymo ir meilė tėvynės Lietuvos. Jau niejie kunigai labai permainė savo pažiūras: daugelis**) iš jų atsiranda vyrų karštai mylinčių tėvynę, bet trečdalis iš jų teipogi priklauso prie tinginių.

*) Rašytojas kalba apie Suvalkų gub.

**) Geriausi kuomet tėvynainiai tie, kurie tapo kunigais per paskutinį dešimtmetį.

Kaslink sietiškų inteligentų, tai ir terp jų yra visokių: vieni pabaigę savo mokslus keliauja į svietimas šalis jieškoti kąsnelio duonos, kur gana tankiai į niekus pavirsta.**) o kiti, pasilikę savo brangioj tėvynėj, neša sunkų jungą, tankiai nukentėdami skaudžius smūgius nuo maskolių valdžios.

Augmuo ir jo gyvenimas.

Kas iš žemės sutvėrimų duoda žmogui didžiausią naudą? Kas leidžia jį misti ir platintis? Be abejonės atsakysim, juog tai augmuo, ne skirdami, ar tai bus žolė, daržovė, sėjamas augalas, krumas arba medis! Vieni augmenys duoda mums maistą arba peną, kiti — medegą apdarui, visokiems padariniams ir triobesiams. Gal kiti sakys, juog apdarą mes galime gauti nuo gyvuolių, nuo jų teipgi ir peną, o triobesius kasti iš žemės bei lipinti iš molio! Bet kaip maitysis be žolės gyvuolys, nuo kurio mes galime gauti ir valgi ir apdarą? užklausime mes tuomet. Aišku, juog tai nėra galima, ir tvirtinam, juog be augmens negali gyventi nė gyvuolys nė žmogus! Matydami, juog augmuo yra tiek reikalingas ir naudingas žmogui, mes turime teiktis pažinti jį ir jo gyvenimą.

Kiekviens augmuo tur šaknis, stuobri arba šakas ir lapus arba laiškų, arba skuja. Šaknys visad eina į žemę. Jos duoda augmeniui paramtį ir dalį maisto jam. Juo giliau šaknys lenda į žemę, juo tvirčiau laikosi augmuo. Morką visad sunkiau išrauti negu ropę, dobilą negu liną; rečiau teipgi išvirsta nuo audros aržuolas, negu eglė, nės šaknys pirmųjų eina į gilumą o pastarųjų pagal paviršių žemės. Stuobris augmens laiko šakas; jis neša toliau, t. y. į šakas ir lapus, maistą, kurią pagavo šaknys žemėje. Iš žemės šaknys paima druskas ištirpusias vandenyje. Idant vanduo negalėtų išgaruoti, stuobris buna apdarytas žieve, kuri pas medžius buna labai stora, nės jiems reik užlaikyti ir šilumą žiemos laike. Iš stuobrio gauna pradžią šakos ir šakėlės su lapais, žiedais ir vaisiais. Augmenys yra labai godus šviesos, todėl plėta savo šakas kiek galima toliau. Taip medis, augantis ant tyro lauko, buna šakotesnis ir lapuotesnis, negu tankumynėj. Pažvelgkime į tankų eglyną: kaip tiesiai į viršų išbėga laibos eglaitės, kad savo galune siekti šviesą; lyg pat viršunės nerasi šakų, arba rasi visai padžiuvusias. Ar tokios jos buna, kad auga atskirum viena nuo kitos? Tuomet jos šakojasi nuo pat žemės iki viršune! Atkreipkime akį į saulegrįžį, kuris ir vardą gavo pagal savo būdą, nės jis visad su savo plačia galva grįžta pagal

*) Kaip antai: Pietaris, Botyrius, Muraška ir kiti.

saulę nuo rytų į vakarus, sekdamas saulės šviesą.

Ant šakų auga lapai, žiedai ir vaisiai. Lapai duodami grožį augmenims, atlieka svarbią pareigą. Jie sunaudoja sunkas, atneštas šaknų iš žemės, pagauna iš oro reikalingą dalį maisto — gazą, vadinamą anglarukščia, ir šviesą saulės ir vis tai apverčia ant naudos viso augmens. Lapai tur yvairų pavidalą. Kiekviens tai žino ir gal pagal lapą atskirti veislę augmens. Vietoj paprastų lapų, kuriuos mes matome ant daugumo medžių, nekurios žolės ir sėjami augalai turi laiškus, o nekurie krumai ir medžiai — skujas. Greta su lapais pasirodo žiedai ir vaisiai. Jie gamina sėklas, iš kurių dygsta jauni augmenys. Pas nekurios augmenis visai nebuna žiedų, o sėklos vis-gi pas juos yra. Tokie — grybai, paparčiai, kiminai ir kiti smulkus augmens. Apart sėklų augmens gal veistis iš šaknų ir kelmo leisdami atžalas. Štai ir visos dalys augmens.

Pažvelgsime dabar, kaip gyvena augmuo. Kaip kiekviens gyvas sutvėrimas augmuo gema, gyvena ir miršta. Kiekviens iš mus žino, juog augmuo dygsta iš sėklos. Bet pažvelgę į sėklą mes patėmyseme tenai mažutėli augmenį, jau užgimusį. Idant tai būtų aiškiai matyt akim, paimsime sėklą pupos. Ji yra nemaža, plokšti, geltonai balta arba pilka; ant vieno galo matyt juodas žymelis — vieta kur buvo pupos koyalė, kada ji tebebuvo ankštyje. Greta ant briaunos matyt po skuros baltas liežuvelis. Išmirkinę pupą vandenyje mes galėsime nulupty žievelę ir patėmyseme, juog pupa dalinasi į dvį pusės, sujungtas toje vietoje, kur yra anas liežuvelis. Jeigu plėsdami perskirsime abi dali, tai prie vienos pusės pasiliks tas liežuvelis; antras jo galas guli viduje ir užsibaigia smulkiu pumpuru, prie kurio stovi prisibraukę du ploni raukšlėti lapeliai, o anas liežuvelis, kuris žiuri į lauką, yra trumpa šaknelė. Vis tai yra augmens gemalas. Kad sėkla pakluvo į drėgną žemę, ji pritraukia dregmės, žiedelė sprogsta ir šaknelė (anas liežuvelis) pirma išlenda į žemę, įeškodama tvermės ir maisto. Neras ji tuoj pakaktinai peno žemėj, bet kad daugiau sugriebt, ji leidžia nuo savęs daug smulkių šaknelių. Reikalinga pradžiai gyvenimo dalis maisto yra anose dviejose sėklos. Iš čia pirmiausiai ima peną mažutėlis augmuo, iki neiškerėja jo šaknelės. Potam išlenda ir pumpuras su dviem lapeliais, kurie ją apgobia iš šalių. Iš pumpuro auga stiebelis ir paauga potam į stuobrį. Anos dvi dalys sėklos pas nekurios augmenis lieka žemėje, pas kitus išlenda iš žemės, žaliuoja ir, atidavusios visą maistą, nuvyta. Pas nekurios augmenis sėkloj tėra viena dalis, kaip antai kvietys, miežis ir kiti, dažniausiai tie, kurie turi laiškus vietoj lapų.

Tokiu tai budu pasirodo iš žemės knitlis kiekvieno augmens.

Ar ilgas amžius užgimusio augmens? Amžius augmens buna yvairaus ilgumo: nuo vienos vasaros, arba vieno meto, iki keleto amžių. Sėklos augmenų paprastai tik pora — trejetą metų duoda diegus, bet užlaikomos ypatingai — sausai, prie vienokios šilumos ir tamsumoj, jos ištveria ir tukstančius metų. Žinoma yra, juog Egipto bokštuose, kur keleta tukstančių metų atgal buvo palaidoti ir užmuryti faraonai sykiu su visokiomis dovanomis ir aukomis, rasdavo ir kviečių grūdus. Šitie, sukakę be abejonės keletą tukstančių metų, pasėti leisdavo diegus! Išdygęs pavasarį augmuo leidžia į viršų savo stuobrį lapoja ir skubina sukraut žiedus, jeigu jam lemta tėra gyvent vieną vasarą. Žiedai atskiriami netik savo varsomis, bet ir pavidalu. Mes matome, kaip jie buna yvairus; yvairus teip-gi buna ir vaisiai, kurie užmezga ir paauga iš žiedų! Musų krašte, t. y. Lietuvoje atsiras tukstančiai sauskūrų augmenų, ir kiekviens savaip žydi! Vieni auga vandenyje ir balose, kiti ant sausumų ir atkalnių, treči — laukuose arba miškuose ir tt. O jeigu pažvelgsime į kitus kraštus, labiausiai į šiltus, tai ruokuojant ir akys apraibys — beveik tiek, kiek ant dangaus žvaigždžių!

Atnešęs vaisių rudenį augmuo miršta, jeigu jo amžiaus tėra viena vasara, arba taisosi ant miego žiemos laike, jeigu jis daugmetis. Jis sukrauna mažus pumpurus pažastėse lapų, t. y. prie kotelio lapo, ir tuomi gelbi save ateinančiam gyvenimui, nės iš anų pumpurų auga nauji lapai, naujos šakelės, arba dar daugiau — nauji žiedai. Visos maisto dalys iš senųjų lapų pereina į patį augmens kuną, o lapai pageltę byra žemyn. Toks jų likimas! Tik skujos ant žiemos lieka dar žalesnės. Už tai jos vasarą ruduoja!

Po ilgos žiemos pabunda augmuo. Jį prižadina saulės šiluma. Saulė atšildo žemę, atšildo ir augmenį. Iš žemės šaknys traukia sunką, sunka kyla į šakas, eina lyg pumpurų. Šiti pradeda drutėt, sprogsta ir leidžia lapus. Kad suprasti kaip kyla sunkos į viršų, pažvelgsim, kaip pabudavotas yra stuobris, šaknys ir šakos, per kuriuos eina iš žemės sunkos augmens. Perpjoję skersai, paveikslan, stuobrį medžio, mes lengvai atskirsime žievę, patį medį ir širdį jo. Pačiame medyje matom daugelį rinkių arba apskritų rėvių viena už kitos einančių nuo pat širdies iki žievei. Apart to matyt rėviės tiesios, einančios nuo pat širdies iki žievei skersai visas rinkes. Perpjoję stuobrį išilgai per vidurį, mes teip-gi lengvai atskirsime širdį, patį medį ir žievę. Pats medis pasirodys dabar mums kitoniškai: —

vietoj' rinkių matysime čia tiesias išilgai einančias rieves, o vietoj' anų skersųjų rėvių — kur-ne-kur žielus sluogsnius teip-pat skersai einančių nuo širdies iki žievei. Kiekviena rinkė paauga per vieną metų, todėl jų nemažysim ant skersai perpjauto stuobrio vienmečio augmens. Išveizėję skersai ir išilgai perpjautą augmenį per padidinanti stiklą, arba mikroskopą, mes patėmsime, juog jis susideda iš trumpų triubelių ar tuščių (t. y. pilnų oro), arba pilnų sunkų ir vandens. Šitos triubelės remiasi viena į kitą išilgai ir glaudžiasi viena prie kitos šonais. Per tas tai triubeles arba kamarėles ir kyla sunkos iš šaknų į lapus ir atgal iš lapų žemyn, nės per tas triubeles pasidaro ne vienas takas. Dalis vandens išgaruoja per lapus, kita-gi dalis eina ant pagaminimo peno arba maisto, kuris klysta po visą augmens kūną. Lapus galima pavadinti augmens pilvu, kuris perdirba su pagelba šviesos ir šilumos atneštas iš žemės, ištirpusias vandenį, druskas ir paties pagautus iš oro gazus — anglerukštį ir degilą — į naudingą maistą, kaip antai krakmolą, cukrų, baltymą ir kitus daiktus. Šitos peno dalys apščiai susideda vaisiuose ir šaknėse. Kiekvieną pavasarį pradeda dauginis kamarėlės tuoj po žieve ir lyg rudens pasigamina jų žielas glomas, kuris ant skersai perpjauto medžio pasirodo rinke arba apskrita metine rieve. Pavasarinės kamarėlės metinės rievės tur ploną kiautą, o rudeninės — storą, per tai ir rievėje gal atskirti baltą dalį, kurią surėdo pavasarinės kamarėlės, ir tamsiai geltoną dalį, kuri susideda iš rudeninių kamarelių. Kaip jau buvo sakyta, pastarosios tur storesnį ir daug tvirtesnį kiautą. Gal but todėl ir medis nukirstas rudeni arba žiemą duoda tvirtesnę medgą, negu kirstas pavasarį arba vasarą. Palei tas metines rieves ant skersai perpjauto medžio galima spręsti apie ilgumą jo amžiaus: kiek rėvių — tiek ir metų. Vis tai aiškų matyt pas tą dalį augmenų, kurią mes vadiname medžiais, nės jie gyvena ilgus metus, o kiti tik vieną arba keletą metų.

Geros gyvenimo salygos duoda sukakti medžiams galingo ugio ir garbingo amžiaus. Ne labai senai mūsų mylimoje tėvynėje gyveno milžinas — aržuolas, kuris nukaršo gilioje senatvėje. Kad jį nukirto, suskaitė jame dar 750 metinių rėvių arba rinkių, nės pats vidus jo kūno buvo visai sutrešęs. Be abejonės tas mūsų senuolis, vardu Baublys, turėjo apie tukstantį, o gal but ir tukstantį su viršum metų. Jis buvo teip storas, juog parėdytoje iš jo lavono budelėje gali sustati apie 15 paugusių žmonių, o vienas stovėdamas vidui vos gali pasiekti su išplėstomis rankomis sienas. Bet retas iš augmenų tėra laimingas, kad

sulauktų tokios senatvės. Tai lemta tik medžiams, nės kiti augmenys gyvena įtik vieną arba keletą vasarų. Dažniausiai žmogaus ranka pertraukia jų gyvenimą pačiame stiprume, bet kuris igyja pas žmones guodone, tas gyvena ilgus metus. Pas mus nėra dar to gražaus papročio laikyti kas metų šventą medžių sodinimo.

Nekuriose šalise apart apvaikščiojamų metinių švenčių, yra ir kiti gražūs papročiai, kaip antai sodinti medį ant vestuvių ir tt. Mes dar gauname matyti tai žievę nuluptą nuo medžio, tai iškarpytus ant žievės įvairius ženklus, tai tiesioj žaizdą padarytą su kirvių tik vien todėl, juog nagai vaikui persėjo. Ar tokio pasielgimo užsipelnė ta dalis sutvėrimų, be kurių ir mes gyventi negalėtume?! Ts.

Mindaugis,

didysis Lietuvos kunigaikštis ir karalius.

Trumpas aprašymas jo gyvenimo ir darbų.

Įžangą.

Lietuva prieš Mindaugį buvo padalinta į kelias kunigaikštystes. Kiekvienoje kunigaikštystėje valdė atskiras kunigaikštis. Tarp kunigaikščių vieni buvo didesni ir galingesni, turėjo plačias ir turtingas kunigaikštystes, valdė laisvai ir nieko neklausė; kiti, turėdami menkas kunigaikštystes, klausė vieno ar kito didesniųjų kunigaikščių. Atskiri kunigaikščiai, kaip didesnieji, teip ir mažesnieji, rinko kareivius ir vedė kares pagal savo norą ir spėką: vienasėjo į Padoauguvį prieš vokiečių, kitas jojo į Mozurus prieš lenką, o trečias traukė į Naugardą jieskoti gėrybių rusų miestuose. Negalėjai laukti daug rodos ir tvarkos tarp atskirų kunigaikščių, kada kiekvienas jų veikė teip, kaip jam pelnas geresnis buvo. Žiloje senovėje lietuviai buvo pripratę prie tokio valdymo ir jis buvo jiems geras, kol Lietuva neturėjo galingų ir godžių kaimynų. Latvius ir Prusus toksai padalinimas valdžios įstumė į amžiną vargą ir pragaištį.

Pradžioje triliktajo amžiaus, apie 1219 m., valdė Lietuvoje penki didesnieji kunigaikščiai: Žiebutas, Dausprunkas, brolis jo Mindaugis, Doviata ir jo brolis Vilkailis; Žemaičiuose du: Vykantas ir Erdvila. Žemaičių kunigaikščiai buvo giminystėje su broliais Mindaugiu ir Dausprunku: Erdvila buvo vedęs Mindaugio seserį, o Vykanto sesuo buvo ištekejusi už Dausprunko. Mažesniųjų kunigaikščių buvo daug daugiaus, kaip Lietuvoje, teip ir Žemaičiuose. Už kokios dvidešimties metų randamė Lietuvą suvienytą į vieną viešpatystę ir latvius klausančius vieno kunigaikščio, vadinamo didžiuoju. Padarė tai vienas minėtų penkių Lietuvos kunigaikščių, Mindaugis.

1.

Mindaugis atskiras kunigaikštis.

Mindaugio jaunystė ir pirmieji jo darbai mums visiškai nežinomi. Metrašiai paliko mums iš tos gadynės labai mažai žinių, o laikas išdildė iš žmonių atminties senovės atsitikimus. Mes nežinome, kas buvo Mindaugio tėvu, kada jis apėmė valdžią savo kunigaikštystėje, kaip didi ir kokioje Lietuvos šalyje buvo ta jo kunigaikštystė. Vienas metrašis sako, jo tėvas buvęs galingas ir turtingas kunigaikštis ir savo gadynėje neturėjęs lygaus sau, o padavimai pasakoja, kad Mindaugio tėvu buvęs Ringautas, kurs jau prieš sunų išsigalėjęs suvienyti Lietuvą į vieną viešpatystę ir paimti vienas valdžią į savo rankas ir pasidaręs tokiu budu pirmuoju didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu. Todėl reikia manyti, kad Mindaugio tėvas buvo vienas didesniųjų Lietuvos kunigaikščių, kurs savo išmintingumu ir veiklumu perviršyjo kitus kunigaikščius, kurs ir įgyjo ant jų viršenybę ir galybę. Prie Mindaugio kunigaikštystės prigulėjo, regis, pietinė Lietuvos dalis ir Juodrusių kraštas su Naujapilės miestu.

Kokiu budu Mindaugis atliko toki svarbų ir sunkų darbą, kaip suvienijimas Lietuvos į vieną viešpatystę, mes teipo-gai mažai nežinome. Ta didi atmaina pasidarė trumpame sulyginant laike, per kokius dvidešimt metų, ir iš to reikia suprasti, juog tai neatsitiko be naminių maištų ir kovų. Mindaugio pasielgimas su atskirais kunigaikščiais, kada jam jau pasisekė pavaldyti didžiąją Lietuvos dalį, rodo mums, kaip skaudžiai baudė jis priešginius. Teip, žuvo kunigaikštis Vismantas, kurs drįso prieštarauti, žuvo jo broliai Edvila ir Sprudeikis, kurie norėjo, regisi, atkeršyti už brolio galvą. Galima sakyti, kad daug kraujo prasilejo ir neviena galva krito, pakol Mindaugis stojasi viešpačiu visos Lietuvos. Sunki bausmė laukė kiekvieno kunigaikščio, drįsusio priešintis. Daug darbo reikėjo Mindaugini padėti, daug išmintingumo ir mintavimo, gudrumo ir veiklumo turėti, kad pergalėti priešginiujančius kunigaikščius. Ir geroju ir piktuoju prisėjo su jais rukuotis. Kur neveikė gerumas ir malonumas, reikėjo rustumu baigti. Vieni kunigaikščiai kovose paguldė savo galvas, kiti turėjo bėgti iš tėviškių. Tie, kurie pripažino valdžią didžiojo kunigaikščio, pasiliko savo tėviškėse, bet visame turėjo klausyti Mindaugio. Pačioje Lietuvoje užsiliko turtingi kunigaikščiai Tautvila ir Edvidas, sunus Dausprimo, o Mindaugio broliavaikiai, kurie turėjo plačias tėviškes, ir dar keletas mažesniųjų kunigaikščių. Žemaičiuose tebevaldė tie patys kunigaikščiai:

Vykantas, kunigaikštis vakarinių ir Erdvila, kunigaikštis rytinių Žemaičių randame Trainaitį, kurs buvo, turbūt, Erdvilos sunum ir Mindaugio seseriai. Reikia dar priminti, kad Mindaugini nepasisekė pavaldyti visų žemaičių, jų kunigaikščiai nevisados pripažino viršenybę didžiojo Lietuvos kunigaikščio ir nevisados klausė jo įsakymų.

Laiką, kada Mindaugis išsigalėjo suvienyti Lietuvą, negalima tikrai nurodyti. Apie 1236 m. didžioji Lietuvos dalis, regisi, jau pripažino valdžią didžiojo kunigaikščio, nės nuo tų metų Lietuva stoja tvirta ir galinga prieš kaimynus, Lyvžemės zokoną ir Volynijas kunigaikštį. Reikia manyti, juog apie tą laiką pasibaigė Lietuvoje maž-daug naminės kovos ir vienvaldystė gavo viršų ant atskirų kunigaikštysčių.

2.

Mindaugis didis kunigaikštis.

Pastojus Albertui Apeldereniui Lyvžemės vyskupu, vokiečių viešpatystė Padanguvyje smagiai didinosi ir platinosi. Kad turėti tvirtas vietas apsiginimui nuo priešingų gyventojų, lyvų ir latvių, Albertas įkūrė Rygos miestą ir pastatė stiprias pilis. Popiežius, jam prašant, suteikė atlaidus visiems, kurie geistų eiti į Lyvžemę ir kovoti prieš stabmeldžius. Būriai ricierių keliavo į Lyvžemę, daugiausiai iš Vokžemės, ginti kryžių prieš netikėlius ir vadinosi todėl kryžkeleiviais. Ne gana to, Rygoje buvo įtaisytas zokonas, broliai, kurio ginklu turėjo ginti krikščionystę prieš stabmeldžius; tie zokoninkai dėvėjo baltą ploščių su raudonu kardo ženklą ir vadinosi todėl Kardininkais. Lyvai ir latviai, padalinti į mažas kunigaikštėles, be tvarkos ir be sutarties, neilgai galėjo priešintis šarvuotiems ateiviams ir trumpame laike priversti buvo atiduoti už krikštą laisvę ir stotis vokiečių vergais. Stipriaus gynėsi Žemgaliai tarp Dauguvos ir Mušos ir Kuršai tarp Mušos ir Baltųjų jurių, bet ir jie pagaliaus turėjo padėti ginklą ir pasiduoti vokiečiams. Apie 1220 m. zokoninkai pamušė jau didesniąją Žemgalių pusę ir jų viešpatystė susidurė su Lietuva ir Žemaičiais. Sveikas protas ir ištyrimas rodė lietuviams nenaikinti savo spėkų naminėmis kovomis, o išvien eiti prieš šarvuotus apaštalus. Ir iš tikro pasirodė, kad suvienytomis spėkomis lietuviai ir žemaičiai gali drąsiai stoti prieš vokiečius.

Atvykus į Rygą daugybei kryžkeleivių, Kardininkų mistras Volkvin'as nutarė vesti juos į Lietuvą. Pavarginti latviai, lyvai ir tolimi estai arba iganniai turėjo stoti į kareivių eilias; Pskoviečiai atsuntė pašalpan ant mistro

prašymo 200 kareivių. Visa ta didi kariūnė išėjo 1236 m. į Lietuvą. Per tankias girias ir šlapias pelkes keliavo vokiečiai, plėšdami, degindami ir naikindami viską, ką pakeliui sutiko. Lietuviai ir žemaičiai, išgirdę apie zokoninkų prisiartinimą, užmanė užstoti jiems kelią. Šiaulių spygardoje sutiko lietuviai vokiečius. Buvo rudens laikas, žemė drėgna ir klampi. Šlapumas buvo vokiečiams labai negeistinas, nės jie kovojo daugiausiai raiti ir apsirėdę sunkiais geležiniais šarvais. Išvydę gražius lietuvių cilius, vokiečiams pritruko drąsumo ir jie net bėgti buvo besirengę, bet vikrus žemaičiai pirmieji užkabino juos ir prispyrė muštis. Klampynė pavirto ricieriams į kapus, krito kaip žolė dalgio pakirsta, o katras tik spėjo ir galėjo, gelbėjosi bėgsniu. Mistras ir zokoninkai, matydami raitiems prapultį klampynėje, nusėdo nuo žirgų ir narsiai kovojo pėsti. Bet laimė atsigrėžė nuo jų, žuvo mistras ir krito zokoninkai. Pragaištis buvo didi ir, kaip sako vienas metrašis, tik kas dešimtas pagrižęs namon.

Pirmą kartą pasisekė lietuviams smarkiai pamušť godžius ir drąsius Lyvžemės zokoninkus. Pamušimas buvo tikrai didis, zokoninkus apėmė net abejonė, ar tekt jiems spėkų atsiturėti prieš lietuvius ir baimė, kad lietuviai neištremtų jų iš Padauguvio. Nesinorėjo mesti šiltas guštas užimame latvių krašte ir ateinančiuose 1237 m. užbaigė jau pirmiaus pradėtas derybas apie susivienijimą su Prūsų zokoninkais*).

Ar būtų galėjęs Lietuva, padalinta į keletą atskirų kunigaikštystių, paveikti Kardininkus Šiaulių apygardoje? Reikia spėti, kad vargiai. Tokią didžią kariūnėnę, sustatytą iš vokiečių zokoninkų ir kryžkeleivių, latvių, lyvų, estų ir talkininkų rusų, prietam aptaisytą daugiausiai gerais ginklais ir šarvais, galėjo paveikti Lietuvą, surėdytą į vieną viešpatystę. Teisybė, metrašiai nemena lietuvių vado tame mušyje, bet reikia manyti, kad Mindaugis įkirtę gilią žaisdą zokono galybei ir tai su pašalpa žemaičių, kurių vadu buvo, regisi, Vykantas. Smarkus sumušimas vokiečių suteikė Mindaugui platų garsą ir didžią garbę tarp lietuvių ir žemaičių, jis pasirodė galingu suvienytos Lietuvos viešpačiu. Tas galingumas pakėlė nemažai lietuvių akise Mindaugio valdžią. Vienvaldystė turėjo dar atskiruose kunigaikščiųose kietus priešginius, kurie nors ir pripažino noroms ar nenoroms viršenybę didžiojo kunigaikščio, bet vis-gi linko prie senovės skirtumo ir neprigulmės. Turbut, tame laike Mindaugis dar

neužbaigė suvienijimo Lietuvos ir ne kurie kunigaikščiai, ypač žemaičių, valdė savo kunigaikštystės pagal savo norą ir veikė pagal savo valią.

Tarp atskirų kunigaikščių garsesniejie ir galingesniejie buvo šiame laike kunigaikštis vakarinių žemaičių Vykantas ir Lietuvos kunigaikščiai Tautvila ir Edvidas, Vykanto seseraičiai, o Mindaugio broliavaikiai. Mindaugis davė broliavaičiams gražų kareivių pulką ir siuntė juos su dėde Vykantu į rytų pusę, į Rusiją, sakydamas, kad jei katras užimsės kokį rusų kraštą, tai galėsės sau pasiturėti. Rusų žemė pasiliko toje gady-nėje baisiai totorių nuplėsta ir išnaikinta, todėl, nusilpus gyventojams, dabar lengviau buvo kaip kada-nors užkariauti Rusijoje žemės gabalą. Mindaugis geidė pasinaudoti iš rusų silpnumo ir praplatinti Lietuvos rubežius į rytus, o gal ir atitolinti nuo savęs galingesnius ir vienvaldystei pavojingesnius kunigaikščius. Išsiųstiems kunigaikščiams tikrai pasisekė pavaldyti apie 1240 m. Polocko kunigaikštystę. Tautvila atsisėdo pačiame Polocke, o brolis jo Edvidas ir dėdė Vykantas apsigyveno teipo-gi Baltrusių krašte, bet kur, ar tame, pačiame Polocko mieste, ar kitur, nežinome. Mindaugis apturėjo dvigubą naudą per savo išmintingą užmanymą, pašalino pavojingus kunigaikščius ir padidino savo viešpatystę.

Pavaldę Polocko kunigaikštystę, lietuviai pasidarė kaimynais Naugardo viešpatystės, kurios miestai ir gyventojai buvo turtingi per pirklystę su Vokžeme. Lietuviai, nepripatę dar prie tvarkos ir malonėdami pasiplėsti turto nuo svetimšalių, atvėju atvejais traukė į Naugardiečių valstijas, plėšdami ir žudydami gyventojus ir stojosi pavojingiausiais kaimynais. Tik narsumas ir vikrumas Naugardo kunigaikščio Aleksandro, vadinamo Nevskiu, tegalėjo atginti jo miestus nuo lietuvių užpuolimo. Paveikti 1242 m. vieną kartą ir už trejų metų kitą kartą lietuviai stojosi atsargesniais ir liorėsi tankiai lankytis po Naugardo viešpatystę.

Lyvžemės zokoninkai atsigavę po pamušimui Šiaulių apygardoje ir sustiprinti susivienijimu su Prūsų zokonu, trėmė tuotarp dar nepasigavusius latvius. Mistras Teodoras privertė kuršus pripažinti vokiečių vyresnybę ir įkurė Kuldigoje tvirtą pili, idant jų valdžia turėtų stiprią vietą apsiginimui. Netrukus buvo pastatyta ir kita pilis, Ambotė, prie paties žemaičių rubežiaus. Nepatiko tai, sako metrašis, galingam Lietuvos viešpačiui ir jis rustavo ant vokiečių už pastatytas Kuršžemėje pilis. Tikrai, kad toksai išmintingas vyras, kaip Mindangis, suprato zokoninkų geismus ir darbus. Aišku buvo, kad godiems zokoninkams negana bus ir Kuršžemės ir kad jie pavaldę Kuršžemę,

*) Prūsų zokoninkai, teipogi beveik vieni vokiečiai, nešiojo baltą ploščių su juodu kryžiaus ženklu ir vadinosi todėl Kryževiais arba Kryžiakais; paprastasis vardas Prūsų zokono buvo Vokiečių zokonas.

tversis prie žemaičių. Rupestis ėmė Mindaugį ir jis manė užkirsti vokiečiams kelią ir, jei tektų spėkų, visiškai iškraustyti juos iš Kurš-
žemės. Sutaęs stiprią kariūnėnę išėjo Mindaugis 1244 m. į Kuršžemę ir traukė link Ambotės pilies. Vienok zokoninkai gerai sergėjo savo guštas. Ambotės sarga, pajutusi lietuvius prisiartinant, tuojaus davė žinią į Kuldigą, o Kul-
digos zokoninkai išsiuntinėjo pasiuntinius į visas Kuršžemės šalis, idant apskelbtų apie Mindaugio žingsnius. Greitai susirinko zokoninkai ir sutraukė nemažą Kuršų būrį. Atėjus vokiečiams pas Ambotę, lietuvių dar nebuvo. Zokoninkai pasislėpė aplinkinėje girioje užklupti lietuvius netikėtai iš užpakalio. Lietuviai netrukus pribuvo ir vos ėmė šturmuoti pili, kaip iš girios išlėkė tykėjusieji zokoninkai su kuršais ir griebė juos iš užpakalio, o iš pr-
šakio kirtu apgultieji pylėje. Suipti iš dviejų pusių lietuviai neišturėjo, eilios jų suiro ir sumišo ir jie prispirti buvo bėgti nuo pilies. Mindaugis atsitraukė nuo Ambotės, palikęs priešių rankose visą kariūnėnę mantą. Bet nežiurint ant to nepasisekimo, Mindaugis nemanė leisti vokiečiams ramiai gaspadoriauti po Kuršžemę. Lietuviai ir tautsauriai žemaičiai, didesniais ir mažesniais pulkais lankėsi Kuršžemėje ir naikino zokoninkų valstijas. Kova tempėsi Pakuršyje kelis metus bepersto-
jimo, ar lietuviai ėjo per girias ir lieknus, nešdami vokiečiams pragaištį, ar vokiečiai, atkeršydami lietuviams, plėšė jų parubežius. Tokios mažos kovos nedavė Mindaugui daug pelno, bet vis-gi trukdė zokoninkams darbą tarp latvių ir silpnino jų galybę Kuršžemėje. (Toliaus bus.)

Žodelis į korespondentus.

Šiuom užkvičiame skaitytojus siuntinėti mums kuonodaugiausiai žinių (korespondencijų) iš Lietuvos gyvenimo. Lai kiekvienas Lietuvos kampelis, kiekviena grintelė buna aplankoma tėvynės mylėtojo, lai kiekviens mūsų reikalas ir rupestis atsigsari laikraštyje. Atminkite, kad „Uk-as“ tai yra jus laikraštis, jūsų tarnas ir apginėjas. Per tą laikraštį jus visi galite susieti į draugystę, per jį galite pasikalbėti tarp savęs, tartis apie savo vargus ir apie apsigynimą nuo tų vargų. Juo daugiau bus žinių „Uk-e“, juo daugiau jis galės įtikti skaitytojams, juo jis bus naudingesnis. Siųsti žinias į laikraštį gali kiekvienas, kuris tik moka rašyti.

Kaip turi but rašomos korespondencijos ir kokios iš jų yra talpinamos laikraštyje, gali numanyti kiekvienas skaitytojis. Bet norėdami da daugiau palengvinti rašymą žinių mes turime pridurti čion tulus paaiškinimus:

1. Korespondencija tai yra aprašymas ko-
kio nors atsitikimo (fakto).
2. Atsitikimas tur but aprašytas teisingai,
t. y. taip kaip buvo, nieko ne pridant ir ne
paslepiant.
3. Turi but paminėta vieta (*kur* atsitiko)
laikas (*kada* atsitiko) ir žmonės (*kas* prie to
prigulėjo).
4. Juo žinia yra naujesnė, juo ji geresnė.
5. Aprašymui geriausiai tinka toks atsitiki-
mas, kuris rišasi su reikalais visuomenės t. y.
daugelio žmonių arba visos tautos pav. reikalai
lietuvių apšvietimo, reikalai valsčių, parapijų irtt.
6. Korespondencijos turi but parašytos
trumpai, bet aiškiai.
7. Išvadžiojimai, pamokslai ir kitoki priedai
prie korespondencijų arba mums nereikalingi,
arba turi but visai trumpi.
- 8 Geistina kad rašytojai taikytųsi prie budo
rašymo „Uk-o“.

„Uk-o“ red.

Korespondencijos.

Suvalkų gub.

Kalvarijos pav. Aš netikėtai patekau ant
atlaidų netoli Nemuno kranto į vieną bažnytkiemį.
Po meldimui aš išėjau ant gatvių ir išvydau
tris vaikus bekalbant apie lietuvių reikalus.
Aš priėjęs juos pasveikinau ir ėmėme drauge
kalbėti. Man jie papasakojo, kad pas juos esąs
knygynas vertas kokių 200 rublių. Kaip-gi
mums, broliai, ne gėda, mes gyvendami arčiaus
rubežiaus neturim jokio knygynėlio. Ak reiktų
Lietuvos broliams daugiau rūpintis apie apšvie-
timą.
Gaigalas.

Senapilės pav. (Peštynės). *Igliaukoj* pas
Sackų traktiernę per šeštines susirinko aplin-
kiniai bernukai, gerokai išigėrė ir pradėjo
šapatioti. Sackus, norėdamas padrausti, ant
jų užsibarė. Apsipilę akis griebėsi už butelių,
kuriuos buvo ištuštinę ir ėmė šinkorių mušti.
Igliaukos pirklys A. atbėgo į pagalbą savo
draugui, bet nespėjo nė rankų iškelti, kaip
tuo jį apniko ir viens su akmeniu išmušė
keturis dantis ir lupą pusiau perskėlė. Tai
kokią naudą turim iš tų traktiernių! Ir retai
kurią šventą dieną apsieina taip, be mušio.
Yra da čia monopolias krautuvė, kuri taip-gi
turi gerą pelną. Vertėtų, vyrai, visiems rūpintis
kuodaugiausiai ne apie traktierinius, kurios
mus į nelaimę traukia, bet apie apšvietimą,
kuris mus gelbti iš nelaimių ir vargų.

Gaigalas.

Pilviškių prabaščius labai guodoja mas-
kolius. Su buvusiu žandarų viršininku Von-
siocku labai buvo susisėbravęs ir ans, išvažiuo-
damas iš šio krašto, net buvo pas jį atsisvei-

kint. Dabar-gi nesenei atlaikė žėlamišias už vieną maskolių, gyvenusį dvare netoli Pilviškių. Buvo ant tų žėlamišių susirinkę giminės to maskoliaus ir po viskam nuvažiavo į dvarą visi drauge su prabaščium ant puotos.

Ko-gi gero mes galime tikėtis nuo tokio prabaščiaus? *Yla.*

Vilkaviškio pav. Sekminių antrą dieną atsirado pas mus daug išlipintų proklamacijų. Bartininkų valsčiaus raštininkas Ciprisevyčia, išgirdęs, kad jų valščiuje yra išlipintos proklamacijos, važinėjo po valščių ir rinko tas proklamacijas. Šneka, buv raštininkas rinko proklamacijas ir siuntė per viršininką pavieto augštesnėjai valdžiai, norėdamas gaut už tai medali, arba nors pagirimą nuo valdžias. *Yla.*

Vilkaviškio viresnysis žemskis, eidamas pro aptieką, rado pas duris stovinčią ukininkę Šteinienę, apie 60 metų seną. Be jokios priežasties smarkiai stumė ją į sieną ir prie minios žmonių išpludo ją visokiais netikusiais žodžiais (kaip paprastai maskoliai plusta). Vyras anos žmonos apskundė žemskį viršininkui. Viršininkas pasišaukė ir Šteinienę ir prašė abiejų dovanot žemskiui ir neskust kitur. Šitiems prižadėjus nesiskust kitur, viršininkas pasodino tą žemskį ant poros dienų į cipe. *Elksnis*

Alvito valsčiaus raštininkas pirkė arkli ir norėdamas pasigirti tuom, parodė žemsargiui Kamanskui, žinomam vagiui ir lupikui, kuris viską pusiau dalinasi su pavieto viršininku Linku. Kaminskas apžiūrėjo arkli, bet apžiūrėjo ir tvartą: į antrą naktį arkli pavogė. Žmonės pradėjo šnabždėti, juog tas arklys esąs už kelių viorstų — Kisińskiuose (čion prisilaiko gauja Kaminsko prietelių — tarnų.) Kaminskas apie tai pranešė raštininkui, kad jau jis iškrėtęs visus tvartus tenai, bet neradęs arklio. Raštininkas patikėjo, bet veliau patyrė, kad po kratai į ketvirtą dieną iš Kisińskių arkli išvedė toliau ir, gailėdamas kad pats nenuėjo pažiūrėt prieš pašistamus išsitarė: „Tai mat Kaminskas krėtė ir nerado, o arklis buvo tada Kisińskiuose“. Kaminskas dagirdės, kad raštininkas teip pasakė, pasiskundė viršininkui Linkui, kad jį teip apskelbės Alvito raštininkas. Viršininkas nusprendė, kad raštininkas už tai turi eit tupt ant trijų dienų į kalinį ir šiaip užbaigė savo sudą: „Kad pavogė, tai tylėk, o žemsargiams ir man garbės nedraskyk. Jei da syki prasižiosi ir nevaldysi liežuvio, tai išpleksiu „ant poselenijos“, kaipo litvomaną!*)“ Nors aišku, kad

su žinia Kaminsko raštininko arkli išvedė ir krėtė Kaminskas tiktai dėlto, kad užslėpti arkli ir gelbėt vagis, bet už tai dar raštininkas turi tupėt drebėdamas lastoje.

Vilkaviškis. *Rimša ir Baltusis*, abudu iš Vilkaviškio pavieto *suimti* ir igrusti į Kalvarijos kalėjimą. Kaltina juodu už platinimą proklamacijų.

Naumiesčio pav. (Policijos nerangumas). Viens žemskis gavo nuo kokio tai nepažystamo žmogaus proklamaciją, paėjęs toliau rado ant kelio primėtyta daugiau tokių proklamacijų. Patyręs apie tai gubernatorius savo cirkulare išmėtinėja policijai jos nerangumą ir apsileidimą. Visas darbštumas palicijos tame dalyke, sako gubernatorius, apsirubežiuoja tik tuom, kad ji praneša apie tokius atsitikimus savo viršininkui, o šie žandarų viršininkui ir prokurorui, ir daugiau nieko nesirupina. Naumiesčio žemskį gubernatorius papeikia už tai, kad tas nepatyrė, kas do viens buvo tas žmogus, ką įdavė žemskiui proklamaciją. Dabar yra paslaptinai įsakyta visiems šaltysiams dabot, kas lipina tas proklamacijas. *Yla.*

Vilniaus губ.

Trakų pav. Dorsuniškis. Mus bažnyčios stogas baigia briasti: kaip užlyja tai reikia jieškot vietos pasislėpt nuo lietaus. Plytinės grindys baigia irti tokių szulnių yra, kad žmogui įpuolus vargu išlipt be pagalbos prieteliaus. Iėjus į bažnyčią nēr kada dairytis greit gali užlaužt koją, arba sprandą nusisukt. O kunigėlis nėmislyt nemislyja apie pataisymą bažnyčios. Paklausykite, kokius mus kunigėlis sako pamokslus. Jis sako, kad „Klopas“ mažai valgytų ir tai prastai. Mat kunigėliui valia ir gavėnjoj valgyt su mėsa, „Klopas“ galys valgyt prastą rupę ir sausą duona su vandeniu, toj busęs, išganytas. Be to per pamokslus skelbia, kad Dievas sutvėręs ne visus lygiais: vienus ponais, o kitus klopais. Ar žinai, kunigėli, klysi su savo pasaka! Mes žinom visi, kad Dievas sutvėrė Adomą ne ponu, bet žmogum ant paveikslo savo.

Kunigėlis bijo labai lietuviškų raštų ir jų neapkenčia. Buvo jam įduotas lietuviškas laikraštis „Ukininkas“. Beskaitydamas rado aprašytus savo darbus ir užpykęs pasakė „jak kto chće, tak i pisze“, t. y. kaip kas nori, teip ir rašo.

Pakilo didis ermyderis dėlei padavimo korespondencijos: vieni sako — tas, kiti — tas, o nė vienas nesupranta, kad tai daro mažas paukštėlis „Titilukas“; pramokęs lietuviškai kalbėt, jis apsakė ir kitiems, kas ant svieto dedas.

*) Mat viršininkas tiktai tuos žemsargius baudžia, ir tuojaus atliuosuoja nuo tarnystės, kurie nemoka pavogtą daiktą paslėpt, girdėt kalbant, kad per septynis metus viršininkas surinko apie du šimtu tukstančių rublių (200000). Nuo valščių raštininkų jis surenka po kokį 100 rub kas mets. Nuo vaitų teip-gi ne mažai.

Dorsuriško bažnyčioj gražus buvo parėdkas atgal keli mėnesiai, o dabar atsirado toks vyras A. R., ką kas nedėlia stovi bažnyčioje ant sargybos su busoku ir kaip tik pamato ateinant kunigo ponį arba kitą kokią žiuponį, tai ima mušt su busoku žmonėms per galvas, kad duotų kelią.

Saulės Spindulys.

Vilnius. Jau kelis kartus buvo rašyta „Ukininke“, kad mūsų mieste yra gal 20 tūkstančių lietuvių ir jie iki šiol neturi lietuviškos bažnyčios, nės vyskupas Zvierovič jokių būdu nenori išklausti lietuvių meldimų. Dabar pranešu, kad Žemaičių vyskupas kun. Pauliulionis irgi bandė prašyti savo draugo vyskupo Zvierovičiaus, idant teiktų išpildyti lietuvių prašymus. Bet ant to vyskupas Vilniaus atsakė, kad Vilniaus lietuviai tai daugių daugiausiai socialistai, revoliucionistai, anarchistai, demokratai, per tai jis negalys tokių prašymus išklausti ir išpildyti. Apart to lietuvių reikalavimai jam vyskupui esą „nie na exasie.“

Nesuprantamas to Zvierovičiaus užsispyrimas. Ar-gi jis nori, kad lietuviai patys užimtų kokią-nors Vilniaus bažnyčią ir be jo daleidimo padarytų ją lietuvišką.

VI.

Peterburgas. Čionai atvežė iš Kalvarijos kelis lietuvius apkaltintus už platinimą lietuvištos. Tėru jų buvo ir kunigas Bulvietis, apsudytas ant 6 mėnesių kalėjimo ir 1 metų apsigyvenimo Maskolijoje. Ale mat kaip buvo anai nusprendimas padarytas, tai valdžia nežinojo, kad Bulvietis jau kunigu tapo. Dabar darsižinojusi apie tai maskolių augštesnė valdžia kun. Bulviečiui korą „palengvino“, dovanojo sėdėjimą kalėjime ir liepė tam kunigui kraustyti į patį Siberijos galą ant Kinų rubežiaus į miestą Blagoviečenską net ant 2 metų.

Na, ar ne puiki maskolių malonė? Kun. Bulviečiui jau buvo likę išviso tik keli mėnesiai sėdėt, po tam butų persikėlęs kur už Lietuvos ir Lenkijos rubežių ant vieno metų ir paskui butų galėjęs grįžt atgal į savo tėviškę Lietuvą. O dabar... kraustykis į tokią vietą, kur velniai vaikus peri; tik viena kelionė kelis mėnesius trauksis. Gerai, jei tas kunigs turės už ką ten nuvažinot, ale jeigu reiks „karališku“ kaštu keliaut, tai vargo matys kas nevertai.

Reikia pripažinti, kad maskoliai moka, savo pagautus priešininkus kankint!

Zirnis.

Zuerich (Šveicarija). Pabaigoj pereinų metų čion atsirado „Draugystė Lietuviškos Jaunuomenės“, prie kurios daugiausiai priguli einantieji į mokslą lietuviai ir lietuvaitės. Siekiu tos draugystės yra pažinti lietuvišką kalbą, raštus ir sušelpiti reikalaujančius savo sąnarius. 21 d. sausio š. m. „Draug. Liet. Jaun.“ kėlė vakarą su giesmėmis ir šokiais. Ant vakaro buvo 150 svečių. Tarp kitko buvo padainuota

„tautiška giesmė“ V. K. iš „Varpo“ N. 6 per. m. Gryno pelno buvo 209 frankų. Iš tų pinigų 30 frankų buvo paskirta pašalpai, o kiti pirmimui lietuviškų raštų. Adresas „Draugystės Liet. Jaun.“: M^{re}. M. Dovkont, Pestalozzistr. 37-III, Zuerich, Schweiz.

Amerika.

(Apie „Susivienijimą Liet. Am.“)

Jau 14 metų yra pas mus Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, bet tas „Susiv. L. A.“ nežada atgabenti daug labo lietuviškai tautai, kadangi organizatoriai kunigai turėjo siaurus siekius ir nemokėjo sutverti „Susivienijimui L. A.“ tvirto ir plataus pamato. „S. L. A.“ turėjo jau keliolika atmainų ir vis-gi nė šiandien da netarpsta, nors jo įstatai yra jau pertaisyti. Mūsų kunigai paiso daugiaus ant savo gešeto, dėlto pirmas mieras jų buvo sutverti riebias lietuviškas parapijas, iš kurių butų galima susipilti didelius turtus. Žinomas dalykas, pridirbus avinyčių reikėjo galasti žirkles ir paskui pradėti kirpti avis. Iš pradžių mūsų piemenėliai rodosi tiktai glosti mylimus savo gyvulėlius, bet ant galo gyvulėliai pajuto, kad smailios žirkles pasiekia jų kuną. Budavo pribus kunigas į lietuvišką apielinę ant teip vadinamų misijų, tai žmonės išgirdę apie ganytoją tikt velka klupėti pinigus. Tai jau negalima buvo vadinti misija, jeigu kunigas pabuvęs pusę dienos tarp lietuvių nepalengvindavo jų kišenių ant kokio šimto arba dviejų šimtų dolerių. Užtai-gi šiandien tuli mūsų kunigai yra vadinami „Maziukais Milijonieriais“, kaip ne kun. Abromaitis arba Kraučūnas.

Šiandien iš dalies rieboji karvutė pradeda užtrukti, o kaip kur ir visai bergždauja, o ays nors turi panašias vilnas, bet jau yra sunku prisiartinti prie kirpimo. Gerai šiandien yra, jeigu kunigas per visą mėnesį susirenka šimtą dolerių lietuviškoje parapijoje, ir tai t. v. „bedieviai“ geidžia mokėti kunigui algą o likusius pinigus apversti ant parapijos reikalų. Antai, Chicagos „bedieviai“ driso pareikalauti nuo savo klebono kun. Kraučūno rokundos; užsispyrė įeszkoti paglemžtų parakvijos pinigų 58 000. Kraučūnas matydamas tai, negalėjo ilgiaus kęsti ir kaipo geras piemuo apskundė į sudą A. Olševskį „Lietuvos“ išleistoja ir redaktorių J. Šerną. Pabaigoje balandžio mėn. Chicagos sudo bute buvo prova, kurios perkartinėjimas tesėis penkias dienas. Abidvi šalys pasiliko išteisintos. Kun. Kr. tuomi nepasikakino ir dabar antru kartu apskundė p. Olševskį už pagadinimą kun. Kraučūnui biznio 10 000 dol. Mat parapija susideda iš kelių šimtų pačiųtų šeimynų ir iš dauglio nevedusių. Kiekvienas lietuvis, prigulintis prie parapijos privalo

mokėti 6 dol. ant metų, arba 50 c. per mėnesį. Apart mėnesinės mokesties kiekvienas parapijonis da turi užmokėti ant bažnyčios nuo 25 iki 30 dol., taip-gi parapijonai užmoka algą vyskupui nuo 50 dol. ir augščiau ant metų pagal parapijos didumą. Prietam atsiranda visokios kolektos ant kun. reikalų per kalėdas, per velykas ir tt. Bedieviais pramanyti yra kunigu dori lietuviai, kurie priešinasi kunigų vienvaldystei; toks drasuolis numiręs nėra priimamas į kapus netampa krikštijamas jo kudukis ir tt. Pagelbinėms draugystėms kunigas prisako išmesti iš tarpo savęs tokius, kurie neužmoka kunigui 6 dol. ant metų. Kadangi pagal valstijos tiesas duoda šliuba čion tiesdariai ir tai už mažą užmokestį.

Tai matote, koki laikai virto pas mus Amerikoje: pirmiaus ištikimi katalikai mąstė, kad pinigai, kaipo Dievo dovana, priguli vien tik kunigams; o dabar pavirto į bedievius ir ėmė reikalauti rokundų. Prieš porą metų visas lietuvių darbas buvo vientik tvėrimas katalikiškų parapijų, o šią dieną (baisu ir pasakyti) tie geriejie katalikai užsimanė tvirti draugystes, kurios ne nor kunigo klausyti. Tai rods laikai virto! Šiandien ėmė dygti, it grybai po lietu, sociališkos kuopos ir draugystės su laisvais įstatais. 1896 m. susitvėrė Tėvynės Mylėtojų Draugystė, kurios mieris yra platinti apšvietimą tarp lietuvių. T. M. Dr. paleido dvi knygeles į švietį ir šiandien turi savo yžde iš viso 200 dol. Pernai Amerikos lietuviai sušelpė, nors menka auka, užsitarnavusį raštininką, o šimet yra renkamos aukos mūsų kankintiniams, ištremtiems, iš Lietuvos už lietuvių. Taip-gi renkamos yra aukos perstatymui mūsų literatūros ant busiančios parodos Paryžiuje 1900 m. Rinkimu aukų labiausiai atsižymi „Vienybė Lietuvinkų“.

Kunigai, matydami, kad žmonės suprātė savo reikalus, pradėjo duoti aukas ir ant tautiškių reikalų, matydami, kad bažnyčių įėmimai mažinosi, susitarę kiekvieną nedeldienį keikia netikėlius iš sakyklų, persergėdami gerus parapijonis, kad ne skaitytų negerų raštų, kad nedraugautų su pavojingais žmonėmis, kad blogų žmonių, kurie kunigus peikia nepriimtų ant susirinkimų ir ne pavelytų jiems nieko kalbėti, kad neduotų aukų tautiškiems reikalams ir tt. Žinoma sumokesni lietuviai supranta aiškiai, kad kunigai teip darydami ne apie kitus tik apie savę rupinasi. *Amerikietis.*

Prusų Lietuva.

Silakarčiamos kreizas. Stumbragiriai. Praėjusiąją nedėlią išgirdę vaikus besimokinant lietuviškai labai nusistebėjom. Rodos, kad čia ir nėra ko stebėtis. Gana ilgai procevojomės, tai tik galiausiai valdžia teikėsi susimilti, iš-

klausė mus maldą ir išpildė mus teisingus prašymus. Kas galėjo buti per priežastis šito padavydijimo, nelabai galime suprasti, bet gana greit pasirodė, kad nedaug galime iš to tikėtis. Vieną dieną vaikai parėję sakė mokintojas liepęs, kad kožnas ant rytojaus atneštų ženklelį, tėvų parašytą, juog jie visai negeidžia lietuvisko mokslo, bet nori, kadiskas pasiliktu kaip buvo ikitol. Keli ukininkai parašė geidžiamą ženklą.

Po kelių dienų vaikai parėję namon verkė ir skundėsi, kadangi mokintojas, uždavęs išmokti iš galvos veik visą katekizmą, be to esąs begalo piktas, nuolatai barąs ir sako, kad lietuviai esą tikri „Auerochsen“ (jaučiai arba stumbrai). Štai da vienas paveikslas gražaus vaikų mokinimo Prusuose. Į nekurį (?) kiemą atvažavęs „šulin-spekteris“ mokyklą peržūrėjęs ir paklausęs tarp kitko, kiek yra lietuvininkų kudukių, kurių tėvai namieje lietuviskai kalba. Buvo trys bertainiai lietuvių. Kada „šulin-spekteris“ išvažiavęs, mokintojas liepęs tiems vaikams atsistoti ir sakyti: „lietuvininkai yra pagonys, lietuvininkai yra pagonys!“ Teip turėję sakyti tolaik, kolaik ne paislę. Šitą atsitikimą aprašė p Strėkys, ukininkas iš Jagstelių, Silakarčiamos kreizo „Naujoje Lietuv. Ceitungoje“ No. 37 š. m. Ant mokintojaus buvęs paduotas skundas vyriausybei.

Tokią pat dvasę sėja mus kunigai. O tuom tarpu mokintojai mus ir kunigai yra tankiausiai gimę lietuviai. Matote, kas pas mus dedas. Ak, o kiek mes turime da kitokių apaštalių mūsų neva gerosios valdžios. Mes turime užlaikyti viską, mokėti algas, ap-rupinti mokyklą iki mažiausio šapalelio, o kada reikalaujame savo tiesų, tai jau ir nepripažįsta mus už žmones.

Klaipėdoj 8 d. balandžio, kaip rašo „Konzervatyvų Draugystės Laiškas“ N. 28, buvo susirinkimas „Lietuviškos Konservatyvų skyrimo Draugystės“ Klaipėdos kreizo (pavieto) dėlei rinkimo vyriausybės. Ant susirinkimo buvo per 200 žmonių. Į pirmsėdžius išrinktas ukininkas Kaitinis iš Luižių, į raštininkus — Martynas Šernius iš Klaipėdos, į yždininkus — Martynas Bandžia iš Bajor-Mitzo. Po išrinkimui vyriausybės kiti iš susirinkusiųjų laikė kalbas ir aiškino savo reikalus. P. Kaitinis savo kalboje papeikė pasielgimą tulų draugsanarių, kurie buvo rupinėsi apie išrinkimą į ciecorystės saimą grapo Valdersee. P. Lapinas iš Tilžės atkreipė akis susirinkusiųjų ant to, kad Prusų lietuviai jau paliovė tarnavę vokiečiams ir išsirinko savo pasiuntinį p. Smalakį iš Tilžės, be to p. L. papeikė karalystės saimo pasiuntinį p. Butkeraitį, kuris saime pranašavo lietuviams išmirimą ir prapultį.

Ant galo kalbėjo p. Smalakys, ciecorystės saimo pasiuntinys, ir pažadėjo „visuės už tai įstoti, kas lietuvininkams ant naudos yra“. Dviems adynoms praslinkus (12—2) užbaigė susiejimą pirmsėdis, pasidėkavojo atsilankiusiems ir pagraudeno juos ištrivoti kovoje už lietuvių. Kad geriausiai išaiškinti dvasią tautiško krutėjimo Prūsų lietuviu, mes turime pridurti čion porą žodžių apie apsigėjimą p. Butkeraičio. P. Butkeraitis, nors ir lietuvių išrinktas, pasirodė išgama esąs. Jis skelbia karalystės saime, kad Šilokarčiamos kreizas vokiečių apgyventas esąs, nėra jis ten niekad ne buvęs užkalbinti lietuviškai, norint žmonės žinoję jį lietuvininku esanti. Toliau su didžiu pasigėrėjimu jis užtikrina, kad lietuvininkų judėjims ne iš lietuvininkų širdies kilęs, bet iš Anoverių parėjęs yra drauge su Dr. Sauerveinu. Ant pabaigos lietuvių „deputirtas“ išreiškė pasitėkėjimą, kad neužilgo lietuvių nereikalausė to, ko jie dabar reikalauja. — Tokia kalba p. Butkeraičio daugeliu nepatiko ir daugelis dabar gailinasi išrinkę tokį išgama.

— 10 d. balandžio Budviečiuose Ragainės kreize buvo įkurta nauja šaka „Lietuviškos Konservatyvų Skyrimo Draugystės“. Ant susirinkimo buvo 20 žmonių suviršum. Žandarui reikalaujant p. Vanagaitis trumpai išaiškino vokiškai mierius susirinkimo, vėliau visi kalbėjo lietuviškai o žandaras tuomet tarp žiopsėjo, nieko nesuprasdamas. Norint ant susirinkimo ir buvo garbinamas ciecorius ir vyriausybė, bet dvasia susirinkimo degė karšta liepsna meilės tėvynės, o vokiečiai buvo pavadinti lietuvių priešininkais. Sz.

Visokios žinios.

Liepojuje yra 4000 (7%) lietuvių suviršum. Laikę gyventojų surašo daug lietuvių užsirašė, kaip lenkai, ir dėlto lietuvininkų turėtų but daugiau, ne kaip 4000

„T. S.“ N. 1.

Lietuviškasis Atlaselis. „Susivienijimas L. A.“ kaip rašo N. 2 „T. S.“ užmanė išleisti „Lietuviškąjį Atlaselį“. Dr. J. Basanavičius apsiėmė parupinti Senovės Lietuvos žemėlapius su aprašymais, o p. K. Skirmintaitė — Vidurinių amžių Lietuvos žemėlapius. „Tev. Sar.“ red. apsiėmė parupinti „Lietuviškųjų Dialektų mapą“. Saimas „Susiv. L. A.“ paskyrė ant to reikalo 100 dol.

Serbai-Lužiečiai, ką gyvena šiaur-rytiniame krašte Saksonijos ir pietrytiniame krašte Brandenbūrgijos (Vokietijos) ir kurių yra tik 150000 turi 8 laikraščius, kalba jų įvesta mokyklose, bažnyčiose ir suduose. —

Petras Kamaracensais, kurs rašė apie Lietuvą 1418 m., tarp kitko sako, kad apkrik-

štytų lietuvių-stabmeldžių būvę tuomet 5 635 000. Nuo to laiko skaitlius lietuvių ne pasidaugino,

Stipendijos Antano Valuckio (Viluckio) A. Viluckis iš Juoskaudų sodos, Palangos parakvijos mirdamas (1878 m.) paliko didelį turtą, iš kurio 15 000 rub. paskyrė Darbėnų, Palangos ir Kretingos mokykloms (kiekvienai po 5000) ant sušelpimo neturtingų mokytinių. 1886 m. ta dovana buvo valdžios užtvirtinta. —

Muzejus Kaune. Kaune rengiamas Muzejus. Panemunėlio prabaščius kun. Katelė dovanojo rengiamam Muzejui 11 rastu jį parapijoje senovinių akmeninių padargų ir du kąsniu špižinių kulpų A. a. kun. praloto Rodavyčiaus surinkimą įvairių mineralų kunigai jau pavedė Kauno Muzejai, prašydami įtaisyti skyrių, praloto vardu pramintą. „T. S.“ N. 3.

Nor apsinkinti emigraciją. Ateivių užveizdas kamisorius Povderly, žinomas ateivių priešas, reikalauja nuo valdžios visiško uždarymo Amerikos nuo itališkų lenkiškų, vengriškų ir lietuviškų ateivių. Jiems, žinoma, pritaria ir prezidentas Mackinley. „Lietuva“ N. 20.

Puškinos stipendijos 8. d. gegužės buvo Maskolijoje sukaktuvė 100 metų nuo gimimo dienos garsaus maskolių dainiaus Puškino. Ant atminties Puškino parengta stipendijos Puškino vardo: Kaune — 50 rub. vienai mokytinei moteriškos gimnazijos, Vilkmergė — 3 stipendijos po 6 rub. miesto mokyklai, Telšiuose — 30 rub. geriausia mokytinui vietinės mokyklos (per 30 metų), Zarasuose rengiasi taipgi surinkti pinigų ant kelių stipendijų nuo vietinių gyventojų, Raseiniuose rengia dvi stipendijas mokytiniams vietinės mokyklos.

„Nauja Draugija“, laikraštis, kuris buvo išleidžiamas Baltimorėje ir gynė darbininkų reikalus paliovė išėdinėjęs.

Žmonių teatras ir skaitykla Vilniuje. Vilniaus Blaivystės Komitetas parengė ant š. Jurgio ulyčios žmonėms teatrą ir skaityklą. Į tą teatrą įleidžia žmones už 5 kap. Gaila tik, kad kaip teatras taip ir skaityklos rengiamos yra ne tiek atpratimui žmonių nuo girtuokliavimo kiek praplatinimui maskolystės.

Cirkuliaras Direktorius Liaudinių mokyklų Kauno gub. nuo 2 d. sausio mėn. 1899 m. No. 19.

„Perdėtinis vienos iš mokyklų, prigulinių prie Kauno Direkcijos užkvietė mokytinius katalikus 20 d. spalio mėn. praėjusių metų eiti į pravoslavną cerkvę ant ponichidos (ekzekvijų) už a. a. Viešpatį Imperatorių Aleksandrą III ir iškilmingiausioje dienoje 21 to paties mėn. ant molebno (maldos) pasibaigus meldimui katalikų bažnyčioje.

Pripažindamas panašų pasielgimą valdytojų mokyklų, linkstantį prie pritraukimo mokintinių — katalikų į pravoslauzas cerkves, užvisiškai ne turintį pamato, ir norėdamas, kad daugiau ne atsikartotų panašus pasielgimai, patariant jo Prevosch. p. Vilniaus Mokslo Okrugo nuo 22 d. gruodžio N 11528, uždeda ant valdytojų krikščioniškų mokyklų man pavestos Direkcijos neišvengiamą priderystę („nepremiennųjų obiazannost“), kad mokintiniai katalikai minėtų mokyklų *nei kokiū būdu ne būtų traukiami į pravoslauzas cerkves*; prie šio paaiškinu perdėtiniamis šiųjų mokyklų, kad traukimas mokintinių — katalikų į pravoslauzas cerkves ne tik priešinas Augščiausiai valiai, bet ir apskritai yra nekenčiamas dėlto kad dabar, kada mokintiniai svietimų tikėjimų yra išliuosuoti nuo vaikščiojimo į musul cerkves iškilmingiausiose dienose *kiekvienas pakvietimas gimdys mokintiniuose vieną tikrai nepasikakcinimą*, jei ne daugiau ką, *kas pažeidžia pravoslaviją* ir iš antros pusės duos persisunkusiai viena neapykanta visoko rusko katalikiškai dvasiškijai Kauno gub. priekabę siųsti be pamatinius skundus ir dejuoti dėlei persekiojimo katalikų bažnyčios per mokslo įrėdnes.“

Direktoriui: Al. Lebedincev. Raštininko viet.: Bohuš. „Tev. Sar.“ N 5.

Aukos kankintiniams. Lietuviai Suvalkų gub. šelpė ir šelpia kankintinius, tik, turbūt, tame dalyke nėra gero davado ir tvarkos. Aukavo: 1897 m. Sm-s. 3 rub. 1898 Antanas 1 rub.

(Žr. kor. „Uk-o“ N 10).

1899 „Kasio“ kuopa 8 rub.

(Žr. kor. „Uk.“ N 2.)

G. iš Vilkav. pav. 5 rub.

D. „ „ „ 3 rub.

visu labu 20 r.

Iš tų pinigų 3 rub. buvo įduoti Jonui Jašinskui, ištreptam ant „poselenijos“ i Nižni-Negorodą 1897 m. Paskutiniai 8 rub. buvo įduoti i rankas vienam kankintiniui Vilkaviškio pav. Geistina, kad tame dalyke greičiau įvyktų davadas. Tai, man rodos, geriausiai galėtų įvykti susipratus per laikraštį. . A.

Naujos knygos.

Nuo pradžios 1899 m. išėjo:

1. Džiova ir kaip tos ligos apsaugoti („Uk-o.“)
2. Pamokinimas kaip nuo pagėdimo apsaugoti pagėdusių šunų aprietus („Uk-o.“)
3. Garo mašinos ir geležinkeliai („Uk-o.“)
4. Paveikslai („Uk-o.“)
5. Blaivininkų knygelė arba trumpas pamokinimas apie blaivybę („Tėv. Sarg.“)
6. Apie bites.
7. Patarmės moterims, kurios nori būti sveikos.

8. Morkus ir Aurelionas. Apysaka iš pirmų amžių krikščionystės. Vertė Vytautas.
9. Stella. Apysaka K. Flamariono, arba viskas ir visur, stebuklai ant dangaus ir žemės sutaisė ir išleido F. M.
10. Pamokslai išminties ir teisybės kun. Tatarės.
11. Prie istorijos mūsų rašybos. Parašė Dr. J. Basanavičius.
12. Braunėjimas lietuviškų fonjerbatvū, įspimo draugystės Ragainės bei Piltainio freifu, Prete 20 Pf.

Mūsų laikraščiai

Amerikoje išeina 10 laikraščių: „Liet. Vienybė“, „Lietuva“, „Viltis“, „Blaivystės Laiškas“, „Garsas“, „Tėvynė“ (knygomis), „Dirva“ (form. knygų), „Katalikas“, „Bažnyčios Tarnas“, „Saulė“.

Prūsų Lietuvoj su lotyniškomis litaromis išeina 3 laikraščiai: „Varpas“, „Ukininkas“ ir „Tėvynės Sargas“ su gotiškoms litaroms 6: „Lietuviška Ceitunga“, „Nauja Lietuv. Ceitunga“, „Tilžės Keleivis“, „Aušra“, „Kozervatyvų Draugystės Laiškas“ ir „Nusidavimai apie praplatinimą Evangelijos“.

Šveicarijoje išeina 2 laikraščiai: „Lietuvos Darbininkas“ ir „Aidas“. Tokiu būdu išeina iš viso 21 laikraščiai, iš kurių 15 rašomi yra lotyniškais litaromis, o 6 gotiškais.

Atsakymai.

Autoriui Straipsnio „Apie sodininkystę ir džiovinimą obuolių su slyvomis“: „Apie džiovinimą obuolių ir slyvų“ ne pabaigta rašyti. Ar galima tikėtis užbaigimo?

P. Spindulini. Pagedaujamų žodynų su portugaliska, hispaniska ir italieniska kalba neturime.

P. Žmogui „Velnio apstėmi“ gavome „Mūsų dielės“ ir „Caras ir studentai“ nusiuntėme i Ameriką.

Atitaisymas klaidų.

Šiame 16 straipsnyje „Maskolių valdžia ir lietuviai“, 15 eilę nuo viršaus po dešinei praleista: Bet tai bus padaryta ne dėlto, kad pamokinti ir apšviesti žmones, bet dėlto

Pinigus ir laiškus i Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Herrn J. Lapinas, Tilsit (Ostpreussen)

Turinys.

Maskolių valdžia ir lietuviai. — Gegutė. — Persekiojimas finų ir musul kovą prieš valdžią. — Muravjovas — korikas. — Rusinai Galicijoje. Atgyjimas lietuvių. Sakalas. — Augmuo ir jo gyvenimas. — Mindangis. — Zodelis i korespondentus. — **Korespondencijos:** Suvalkų gub.: Kalyarijos pav. Senapilės pav. Pilviškiai. Vilkaviškio pav. Vilkaviškis. Alvita. Vilkaviškis. Naumiesčio pav. Vilniaus gub.: Trakų pav. Vilnius. Peterburgas. Zuerich Amerika. Prūsų Lietuva: Šilakarčiamos kreisas: Stumbragiriai. Klaipėda. Visokios žinios. Naujos knygos. Mūsų laikraščiai. Atsakymai.